

RECENZII

Marta Petreu, *Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu – Mihail Sebastian*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Iași, Editura Polirom, 2016, 501 p., ISBN: 978-973-46-6018-6.

Generația '27 s-a coagulat în jurul profesorului Nae Ionescu și s-a destrămat tot datorită (din cauza?) lui. În ultimii ani s-a scris foarte mult pe această temă, unele lucrări punând, de-a dreptul, gaz pe foc prin dezvăluirile lor. Una din cele mai interesante lucrări este cartea Martei Petreu, *Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu – Mihail Sebastian*, apărută deja în trei ediții la prestigioasa editură Polirom.

Concluzia logică și istorică a volumului este că apropierea tinerilor intelectuali de Nae Ionescu explică și legitimează incredibila forță de atracție a extremismului de dreapta în România interbelică.

Mihail Sebastian este, însă, personajul principal și elementul în jurul căruia se concentrează volumul Martei Petreu. În primele șase capitole, autoarea analizează amănunțit devenirea lui Sebastian și comentează majoritatea articolelor scrise și publicate de el în ziarul „Cuvîntul” între 1927-1931. „Cu plasticitatea spontană a omului foarte tânăr, el a adoptat, în continuare, temele, ideile, părerile, stilul, limbajul, simpatiile și antipatiile mentorului său. Articolele sale au stat sub semnul autorității insidioase a acestui model spiritual, având tonul sfătos și sentențios al lui Nae Ionescu” (p. 73).

În iulie 1931, întors de la studii din Paris (fără a fi obținut însă licența în filosofie sau doctoratul în drept), Mihail Sebastian începe un roman despre evrei și îi cere profesorului Nae Ionescu, pe care îl știa interesat de subiect, să scrie o prefață. Numai că până când romanul a fost încheiat, în 1934, lucrurile s-au schimbat radical. Chestiunea *Prefetei* antisemite este binecunoscută și a fost intens dezbătută în volume și articole polemice. Însă, Marta Petreu analizează în amănunt și un articol publicat de Sebastian în „Cuvîntul” („*Minoritățile în alegeri*”, Cuvîntul, an X, nr. 3099, 10 decembrie 1933), și conchide că „este evident că Sebastian tratează și el, precum directorul său, cetățenii României ca fiind de două categorii: români cu interese și preocupări generale, minoritari cu interese particulare. [...] Acuzația fățișă a lui Nae Ionescu, cum că evreii strică viața politică românească, e dusă mai departe de Sebastian în această variantă generalizată la toate minoritățile” (p. 178-180).

Ziarul „Cuvîntul” a încetat să apară la 1 ianuarie 1934. Mihail Sebastian, „influențat adânc de personalitatea și de ideologia lui Nae Ionescu, a devenit antidemocrat și „revoluționar”, încadrându-se în extrema dreaptă. Nu a fost legionar – a fost doar un extremist de dreapta [...] moderat. [...] Adesea, ideile lui sunt cu un ton mai jos decât acelea ale lui Nae Ionescu sau decât vor fi în anii următori cele ale colegilor săi de generație, precum Eliade, Cioran, Noica ș.a.” (p. 201).

Erau vremuri tulburi în România și Mihail Sebastian a urmat, astfel, tendința majorității intelectualilor. Analiza Martei Petreu surprinde foarte bine atât zbuciumul sufletească al lui Sebastian, cât și presiunea imensă care se făcea asupra lui. Sunt avute în vedere, de asemenea, polemicele vremii, relațiile dintre Mihail Sebastian și Mircea Eliade sau Sebastian și literaturii vremii; toate acestea completând de minune imaginea unuia dintre cei mai interesanți și mai prolifici autori ai României interbelice. „Ca evreu român, Sebastian a fost nu numai victima antisemitismului public, ci și victima antisemitismului oficial. [...] Pe măsură ce antisemitismul oficial a câștigat teren, iar cerul lui de prieteni l-a expulzat, Sebastian s-a simțit tot mai însingurat. [...] Sebastian a avut, în această epocă grea, o dorință sfâșietoare de viață banală, normală. [...] Forța inițială a lui Sebastian a provenit din scris – a scris de la început foarte bine, fiind nu numai talentat, ci și cultivat –, iar aplombul lui, din apartenența la grupul lui Nae Ionescu, pe care l-a supraapreciat și de care s-a simțit apreciat, încurajat, apărat” (p. 376-378).

Avem în față o carte extrem de bine documentată, atent concepută și scrisă, cu detalii migăloase și reluate, acolo unde este cazul, pentru o mai bună înțelegere a contextului. *Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu – Mihail Sebastian* este o carte foarte interesantă și foarte valoroasă pentru reconstituirea epocii interbelice și, mai ales, a raporturilor pe care intelectualii vremii le-au avut cu politica.

Mihaela Gligor

Mircea Eliade. Întâlnirea cu sacrul. Volum alcătuit și îngrijit de **Cristian Bădiliță** în colaborare cu **Paul Barbăneagră**, București, Editura Vremea, 2017, 168 p., ISBN: 978-973-645-838-5.

Subiectul Mircea Eliade revine în fiecare an prin volume și studii despre omul și savantul Eliade. Volumul de față, *Mircea Eliade. Întâlnirea cu sacrul*, alcătuit și îngrijit de Cristian Bădiliță în colaborare cu Paul Barbăneagră, apărut de curând la Editura Vremea, adaugă câteva nuanțe portretului marelui filosof și istoric al religiilor.

După cum mărturisește Cristian Bădiliță în deschiderea volumului, avem în față un „volum de inițiere” în ambele sensuri ale expresiei: el prezintă, într-un limbaj accesibil, ideile-forță din opera lui Eliade, dar, în același timp, își propune să producă un declic, o „iluminare”, o transformare lăuntrică a cititorului printr-o hermeneutică „empatică” (p. 5).

Prima parte a volumului reunește cinci interviuri cu Eliade realizate în anii 1970-1980, publicate în diferite reviste din Occident, traduse aici de Cristian Bădiliță. Foarte interesant e interviul cu numărul patru, „În labirintul credințelor”, acordat lui Jean-François Duval, publicat inițial în *Le Monde*, în 4-5 mai 1986, și mai ales ultimul răspuns dat de Eliade: „Cred că orice existență responsabilă și coerentă are o structură inițiatică. A mea, la fel” (p. 39).

Urmează o secțiune ce conține patru interviuri despre Mircea Eliade. Importante personalități ale culturii române, precum Alexandru Paleologu și Paul Barbăneagră, sau cercetători străini pasionați de opera lui Eliade, precum Natale Spineto sau Juan Martin Velasco, analizează aspecte ale vieții sau operei eliadiene, numitorul comun fiind, însă, conceptul de sacru. Natale Spineto merge chiar puțin mai departe și declară că „în cazul lui Eliade, cred că este imposibil să-i înțelegem demersul dacă nu presupunem o anumită formă de credință. O credință pe care aș rezuma-o prin formula „crede pentru a înțelege” (p. 114).

Volumul este completat cu o serie de texte apărute în revista „Limite”, în 1986, după moartea lui Eliade. Oameni de cultură importanți îi aduc un ultim omagiu marelui Mircea Eliade. Între ei, Emil Cioran, Eugen Ionescu, Ionel Jianu, Neagu Djuvara, Matei Călinescu, Virgil Ierunca.

Mircea Eliade. Întâlnirea cu sacrul ne oferă, astfel, o minunată reîntâlnire cu Eliade, omul și creatorul și ne amintește – pentru a câta oară? – că adevăratele legende nu mor niciodată. O carte recomandată tuturor acelor interesați de Mircea Eliade și felul în care a schimbat vieți și a influențat domenii importante ale științelor umaniste.

Mihaela Gligor